

Comitè d'Ètica Assistencial (CEA)

PÍNDOLES CEA - octubre 2020

Valoració de les exploracions virtuals efectuades pels jutges en els internaments involuntaris.

Des de fa mesos tota la nostra societat viu immersa en la crisi Sanitària derivada de la pandèmia de la Covid, d'abast mundial. És evident que aquesta nova i sobtada situació, malgrat que ja fa mesos que dura, ha fet canviar els costums de la nostra vida quotidiana, que s'ha vist restringida en els nostres hàbits habituals, per tal d'evitar l'expansió de la malaltia (a diferents nivells: relació, reunió, mobilitat...), i s'ha donat una seriosa afectació que ha donat lloc a greus conflictes a tots nivells: sanitaris, econòmics, afectius, laborals, etc. Es pot dir que la nostra forma de vida col·lectiva ha canviat a tots nivells, per tal d'adaptar-nos aquesta nova realitat de convivència amb una pandèmia. Les conseqüències de tot plegat són devastadores a molts nivells. inclosos els de l'exercici dels Drets fonamentals, dels que els més importats són la vida, la salut i la llibertat.

Ara quan observem astorats la reducció de Drets que s'han produït davant l'emergència (que va camí d'esdevenir la situació "normal"), ens adonem que aquesta pràctica ja es donava abans per diferents motius de mala praxi, que ara pot aparèixer com "justificada".

Respecte a la visita de la comissió judicial per l'avaluació dels ingressos psiquiàtrics involuntaris d'urgència des del confinament produït durant l'estat d'alarma del mes de març s'han estat fent "on-line" des de tots els centres hospitalaris.

Segons el que estableix l'art. 212-5.3 del Codi Civil, l'autoritat judicial ha de ratificar o denegar l'internament efectuat en el termini de 72 hores

En l'actualitat la notificació de l'ingrés s'acompanya de l'informe d'Urgències. S'estableixen unes hores de connexió amb cada hospital, que prèviament ha posat a tots els malats en fila al costat de la porta dels despatx on hi ha l'ordinador, on un infermer que fa seure els pacients davant la pantalla perquè siguin explorats pel Jutge, i el Metge Forense. El Fiscal (que mai ha anat a les visites al·legant manca de personal per traslladar-se als centres hospitalaris: una de les males praxis "justificades") segueix sense participar-hi virtualment.

Dels malalts que es visiten hi ha una visió del bust de la persona, normalment més o menys atordida per la medicació, i que parla amb perplexitat i astorament davant d'una pantalla i en presència d'un infermer. Hi ha casos en que l'entrevista es realitza "normalment", com si fos personal, d'altres el pacient es sent incòmode, d'altres no volen fer l'entrevista i la situació pitjor és que aquells pacients que estan en situació de contenció no tenen exploració judicial. Aquest fet no s'ha modificat en els intervals de menys risc (quan no hi havia pandèmia).

I) Sobre la necessitat legal d'efectuar l'exploració judicial en els internaments involuntaris, no hi ha cap mena de dubte:

1) L'art. 763 de la LEC diu: "El tribunal deurà examinar per ell mateix a la persona que es tracta d'internar."

2) El Consell d'Europa en l'art. 4.3 de les seves R (83)2, va proclamar el dret del pacient a ser escoltat personalment per el Jutge, excepte en el cas de que el seu estat de salut ho impedis.

3) El Tribunal Constitucional en la S. 141/2012 Dona per fet que l'entrevista és personal, recomanant que es faci en el propi establiment hospitalari, davant la disjuntiva d'ordenar el trasllat del pacient a la seu de l'òrgan judicial.

4) El Tribunal Constitucional en sentència 132/2016 declara nul·la la resolució judicial sense practicar les diligències de l'art. 763 de la LEC, singularment l'examen del propi jutge, als efectes de constatar si estava o no en condicions de consentir el seu ingrès.

5) Doctrinalment, BERVOVITZ, Rodrigo: *La protección jurídica de las personas en relación con el internamento involuntario en los centros sanitarios. Anuario del derecho Civil. Tomo 37 de 1994* afirma que el examen personal del malalt és una mesura essencial per tal de garantir la imparcialitat.

6) L'Informe del Gabinet Técnico del Consejo General del Poder Judicial de 23 de febrer de 1984, va posar de relleu la necessitat de complir «escrupolosament» amb el tràmit d'exploració judicial sense que pugui servir d'excusa la càrrega de treball que això suposa pels tribunals. La Jurisprudència consagra el valor essencial d'aquest examen personal.

De tot el que s'ha exposat no queda cap dubte sobre la necessitat de la pràctica de l'examen personal del pacient.

II) L'actual examen virtual ha sigut adoptat per les Juntes de Jutges, l'òrgan administratiu d'organització judicial en un determinat territori. És obvi que aquest organisme no està per sobre de la Llei i la Jurisprudència. La qüestió

és: l'entrevista virtual en presència d'un infermer i en la que sols es veu el cap del malalt equival a una exploració judicial personal?

La paraula explorar es més que la resposta a unes preguntes, que poden ser incoherents o inconnexes fruit de la malaltia o medicació. Cal establir un ambient de la màxima tranquil·litat i confiança vers el pacient, observar el seu llenguatge corporal, caminar, donar temps a superar temors, contrastar la seva versió amb la història clínica de l'ingrés i posterior, etc., totes aquelles circumstàncies que permetin la presa de decisió per part del Jutge. L'abast d'aquestes dades no cal dir que queden seriosament minvades en una realitat virtual, i per tant queden també minvats els drets del malalt.

Cal preguntar-se si és pot fer un altre cosa. La resposta es sí.

Es pot fer l'entrevista amb la deguda distància i amb els mitjans de protecció de mascareta i alcohol, o establir mampares transparents com en qualsevol establiment públic. Un hospital monogràfic de psiquiatria, per altra banda no té per què tenir un índex de risc superior al d'un transport públic. Es poden prendre les precaucions necessàries en aquells pacients que puguin presentar símptomes: febre o altres. En situació de no-pandèmia el Jutge i el Forense han hagut d'utilitzar "epis" amb malalts infecciosos, o sense defenses.

El Jutge és qui garanteix els Drets en totes i qualsevol circumstàncies, és qui ostenta un poder i al mateix temps les seves servituds.

No es pot fer una Justícia a distància. El principi d'immediació no es supleix per una realitat virtual, i per tant parcial, com si fos un mer tràmit a fer.

Les associacions d'usuaris haurien de denunciar aquesta situació, especialment quan la pandèmia sanitària passa a ser una excusa per fer de l'exploració un acte burocràtic des de el despatx judicial, com ja fa anys que es fa a Madrid, al·legant que hi ha molta dispersió d'hospitals per poder fer les visites dins del termini legal i l'administració no amplia el nombre de Jutjats.